

HRVATSKA NOVA SUDIONICA U EU PROGRAMU TRANSNACIONALNE SURADNJE SREDIŠNJA EUROPA KOJI ĆE TRAJATI SEDAM GODINA

Od inovacija do energetike i prometa

Prvi poziv na dostavu ponuda organiziran je u konkurentskom postupku od dva koraka. Rok za prijavu na prvi korak je 13. travnja 2015.

U okviru Programa transnacionalne suradnje Središnja Europa 2014.-2020, 12. veljače 2015. objavljen je prvi poziv na dostavu projektnih prijedloga, u sklopu kojeg je dostupno 80 milijuna eura za sufinanciranje projekata suradnje javnih tijela i privatnih organizacija na područjima inovacija, nisko-ugljičnih strategija, prirodnih i kulturnih resursa te prometa. Na ovaj se poziv prvi puta mogu javiti i subjekti iz Hrvatske, s obzirom da je Hrvatska u novom sedmogodišnjem financijskom razdoblju programa postala prihvatljiva država sudionica.

Prvi poziv na dostavu ponuda organiziran je u konkurentskom postupku od dva koraka, a prijedlozi se u oba koraka podnose putem web alata. Rok za prijavu na prvi korak je 13. travnja 2015.

U programu, koji potiče regionalnu suradnju zemalja Središnje Europe radi unaprjeđenja inovacija, dostupnosti i okoliša te povećanja kompetitivnosti i atraktivnosti gradova i regija, subjekti iz Hrvatske mogu sklapati projektne partnerstva sa subjektima iz Austrije, Češke, Njemačke (Baden-Württemberg, Bavarska, Berlin,

Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Saska, Saska-Anhalt i Thüringen), Mađarske, Italije (Emilia-Romagna, Friuli Venezia Giulia, Liguria, Lombardia, Piemonte, Provincia Autonoma Bolzano, Provincia Autonoma Trento, Valle d'Aosta i Veneto), Poljske, Slovačke i Slovenije.

U programu Središnja Europa sudjelovati mogu nacionalna, lokalna i regionalna tijela javne vlasti, privatne institucije uključujući i privatna poduzeća te međunarodne organizacije koje unutar nacionalnog zakonodavstva sudjeluju u Programu. Minimalni zahtjev za projektne partnerstva je sudjelovanje najmanje tri partnera iz najmanje tri države. Stopa sufinanciranja za partnere iz Hrvatske, Češke, Mađarske, Poljske, Slovačke i Slovenije iznosi do 85 posto vrijednosti projekta, dok je

te unaprjeđenje vještina i poduzetničkih kompetencija u Središnjoj Europi. Druga prioriteta os „Suradnja na strategijama niske razine CO₂ u zemljama Središnje Europe“ teži ka razvoju i implementaciji rješenja za povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u javnoj infrastrukturi, poboljšanju teritorijalnih strategija i politika namijenjenih ostvarivanju niske razine CO₂ i ublažavanju klimatskih promjena te unaprjeđenju kapaciteta za planiranje mobilnosti u ulozi niže emisije CO₂ u urbanim područjima.

Trećom prioritetsnom osi „Suradnja u području prirodnih i kulturnih resursa za održivi razvoj u Središnjoj Europi“ žele se poboljšati integrirani kapaciteti za upravljanje okolišem namijenjeni zaštiti i održivom korištenju prirodne baštine i resursa, unaprijediti kapaciteti za održivo korištenje kulturne baštine i resursa, te poboljšati upravljanje okolišem na području funkcionalnih urbanih područja kako bi ona postala prihvatljivija za život. Ciljevi četvrte prioritetsne osi „Suradnja u prijevozu s ciljem boljeg povezivanja Središnje Europe“ su unaprjeđenje planiranja i koordinacije regionalnih putničkih transportnih sustava s ciljem bolje povezanosti s nacionalnim i europskim transportnim mrežama te unaprjeđenje koordinacije između dionika u transportu s ciljem povećanja udjela multimodalnih ekoloških rješenja.

Program transnacionalne suradnje Središnja Europa 2014. - 2020, pokriva područje od milijun četvornih kilometara na kojem živi 146 milijuna ljudi, a karakteristično je po velikoj nejednakosti u distribuciji ekonomskih snaga. Tijekom narednih sedam godina, putem programa bit će dostupno 246 milijuna eura za financiranje suradnje srednjoeuropskih gradova i regija.

Ana ŠIMIĆ

PROJEKT SMART INNO: OVOG PROLJEĆA U SREDIŠTU PULE OTVARA SE ŽUPANIJSKI CENTAR ZA POPULARIZACIJU ZNANOSTI VRIJEDAN 900 TISUĆA KUNA

Centar u kojem će mladi (za)voljeti fiziku

Prvi korisnici bit će učenici 7. i 8. razreda osnovnih te prvih i drugih razreda srednjih škola, i to već od iduće školske godine. No, u projektu bi se uključili i studenti te znanstveni novaci, a potom i djeca predškolske dobi

Piše **Mirjana VERMEZOVIĆ IVANOVIĆ**
SNIMIO **Danilo MEMEĐOVIĆ**

Centar za popularizaciju znanosti i inovacije Istarske županije otvara se u travnju ili svibnju u zgradi Zajednice tehničke kulture u središtu Pule, na Usponu Franje Glavinića. Centar, prvi takav u Hrvatskoj, osniva Istarska razvojna agencija (IDA) europskim novcem u sklopu europskog projekta Smart Inno, a riječ je o investiciji čija je ukupna vrijednost, uključujući opremu, oko 900.000 kuna.

Školarci na jesen

Svrha otvaranja ovakvog centra jest poticanje interesa za znanost, pogotovo fiziku, među djecom i mladima, rano usmjeravanje darovite djece prema znanosti i to u suradnji sa stručnim mentorima, razvijanje timskog rada, usvajanje novih tehnologija, razvoj inovacija, istraživanje

Centar se otvara u zgradi Zajednice tehničke kulture

Oprema za proučavanje zakona mehanike, gravitacije, optike i zvuka bit će postavljena i u dvorištu

Ukupna površina Centra je oko 800 kvadrata

Oprema vrijedna 33,5 tisuća eura

Opremu vrijednu 33.500 eura dobavit će talijanska tvrtka Veneto electronica. Među više od 35 raznih osnovnih dijelova opreme bit će jedinice za statičku mehaniku, za harmoničke oscilacije, za proučavanje pritiska, za termodinamiku te motorizaciju. Centar će biti opremljen i Van de Graaffovim generatorom, jedinicama za proučavanje električne energije te jedinicama za akustiku i magnetizam.

Fizika u kinu Pistola

Zgrada Zajednice tehničke kulture, na kojoj još uvijek stoji naziv Narodna tehnika iz doba Jugoslavije, stara je više stotina godina i rekonstruirana se uz strogi nadzor konzervatora. Uz ostalo, zabranjeno je postavljanje plastične stolarije, pa su okna drvena, kao i podne i stropne grede, kaže Anton Pletikos, tajnik Zajednice tehničke kulture. Na ovom je mjestu u razdoblju između Prvog i Drugog svjetskog rata bilo kino Pistola, a projekcije su se prikazivale upravo u prostoriji od 90 kvadrata u kojoj će biti smještena predavaonica Centra. Da je tu bilo kino, svjedoči i stakleni izlog na samom početku uspona, u koji su se postavljali plakati s filmskim hitovima. Naziv Pistola kino je dobilo zbog ležernog sadržaja koji se ondje prikazivao.

Priča o znanosti

U svijetu postoji oko 3.000 sličnih institucija koje stalno proširuju svoju djelatnost, a u Hrvatskoj nijedna. Za djecu s istarskog područja najbliža institucija koja bi nudila sadržaje slične onima Centra za popularizaciju znanosti IŽ-a nalazi se u Trstu. U IŽ-u djeluje niz predškolskih ustanova 48 osnovnih i 22 srednje škole te Sveučilište Jurja Dobrile i politehnika Pula s više od 2.000 studenata godišnje. Nastavnici predmeta iz područja prirodnih znanosti u Županiji putem redovitog školskog programa ne mogu ponuditi oblik nastave kojim bi djeca praktična znanja usvajala na zabavan i zanimljiv način. Centar je u neposrednoj blizini cijelog niza institucija (Tehnička škola, Sveučilišna knjižnica, Arheološki muzej, Povijesni muzej Istre), što omogućava bolju suradnju tih institucija i Centra na novim projektima, veli Pletikos. Dodana vrijednost projekta je, dodaje, oživljavanje jednog od najznačajnijih gradskih uspona, a ulazak u svijet znanosti stvara jednu novu priču - novi pulski brend.

Posljednja od tri etaže zgrade koja se rekonstruirala uz nadzor konzervatora - Anton Pletikos

i razvoj kreativnosti u djece, navodi Boris Sabatti, direktor IDA-e.

Mladi sve manje studiraju tehničke znanosti, a bez toga nema razvoja, veli naš sugovornik te dodaje da će se u Centru temeljni prirodni zakoni proučavati na jednostavan i zanimljiv način putem interaktivnih pokusa za koja postoje nastavna sredstva. Centar bi prve korisnike, učenike 7. i

Ovih dana zgradu još uvijek obnavljaju radnici tvrtke Vladimir Gortan, uređenje je pri kraju, no opremu tek treba postaviti. Anton Pletikos, tajnik Zajednice tehničke kulture, napominje da će se Centar prostirati na površini od oko 800 četvornih metara: u prizemlju zgrade koja ima tri etaže od ukupno 120 kvadrata nalazi se multimedijalna dvorana od 90 kvadrata u kojoj će se održavati predavanja ili neki drugi sadržaji.

Učenje kroz igru

Klasična fizika podijeljena je u četiri dijela: mehaniku, optiku, termodinamiku i elektromagnetizam. Fizika čvrstog stanja i osnove atomske fizike dio su moderne fizike. Ta će se područja u Centru proučavati kroz "igru i zabavu", odnosno interaktivne pokuse, ali i "znanje i iskustvo", na radionicama i predavanjima u laboratoriju. Laboratoriji će biti smješteni na tri etaže, što će omogućiti organiziranje odvojenih područja za različite teme, od jednostavnih pokusa iz mehanike u prizemlju, preko optike i atomske fizike na katu. Na drugom katu bit će tamna soba za proučavanje optike, objašnjava Pletikos. U budućnosti se u dvorištu Centra kani postaviti različita oprema za proučavanje temeljnih zakona mehanike, gravitacije, optike i zvuka. Oprema uključuje vježbe optike, energije, snage i grijanja, uz pomoć koje će korisnici otkrivati zakone fizike u okruženju, i to uz pomoć svojih mentora, profesora pulske Tehničke škole.

Sadašnje stanje školskih praktikumata je vrlo loše, osim u Talijanskoj srednjoj školi u Puli koja je opremljena prije 10 godina, veli Pletikos. Stoga je tim veći značaj osnivanja ovakvog centra.

U školama premalo vježbaju. A svijet se temelji na pojavama i stvarima, na kemiji i fizici, sve drugo je nadogradnja. Danas su inovacije u nanotehnologiji, u mikrosvijetu, u tvarima na atomskoj razini, veli naš sugovornik.

Potpore se može dobiti za fasadu, stolariju i krov

FOND ZA ENERGETSKU UČINKOVITOST ZAINTERESIRAO VLASNIKE STAMBENIH JEDINICA

Obiteljskim kućama do 40 tisuća kuna

Piše **Barbara BAN**

Lani je u Hrvatskoj energetski obnovljeno samo 300 obiteljskih kuća, a novaca je bilo za obnovu nekoliko tisuća zahvaljujući bespovratnim potporama Fonda za energetska učinkovitost. Razlog tome, kako navodi direktor Fonda Sven Müller, je preopsežna dokumentacija za dobivanje potpora koje je vlasnike

Plan je ove godine obnoviti čak 10 tisuća obiteljskih kuća, a program dodjele bespovratnih sredstava trajati će sedam godina i uključuje i stambene zgrade. Ove godine na raspolaganju je 300 milijuna kuna, a ušteda energije u zgradi nakon obnove mora iznositi minimalno 30 posto

kuća odbijala od prijave na natječaj jer je koštala između pet i sedam tisuća kuna, ali i činjenica da je objava

natječaja povjerena općinama i gradovima te županijama koje taj posao očito nisu odradile kako treba. Ove

se godine svi zainteresirani već od sredine ožujka direktno mogu javiti za zamjenu stolarije, fasada i krovova u Fond za energetska učinkovitost koji će pokrivati od 40 do 60 posto ukupne investicije do maksimalnih 40 do 50 tisuća kuna kada su u pitanju obiteljske kuće. Budući da je Istarska županija jedna od razvijenijih građani će dobiti do 40 posto ukupnih ulaganja,

spomenuo je Müller proteklog tjedna na tribini na Fakultetu ekonomije i turizma Mijo Mirković u Pulu gdje su predstavljene nove potpore Fonda.

Od natječaja koji slijede najinteresantniji su oni za energetska obnovu višestambenih zgrada i obiteljskih kuća, za koje i ima najviše upita. Kako je najavio Müller, ali i ministar zaštite okoliša

Mihael Zmajlović, plan je da se ove godine obnovi čak 10 tisuća obiteljskih kuća, a program dodjele bespovratnih sredstava trajat će sedam godina. Ove godine na raspolaganju je 300 milijuna kuna, a ušteda energije u zgradi nakon obnove mora iznositi minimalno 30 posto.

nastavak na strani 2

UDRUGA ART STUDIO U PROJEKTU "JAČANJEM KAPACITETA DO SOCIJALNE UKLJUČENOSTI"

Udruge na edukaciji o pisanju projekata za Europski socijalni fond

Predstavnici udruga dobili su osnovne informacije o svim administrativnim zahtjevima pri predaji i izradi projektnog prijedloga koje će prevenirati najčešće propuste i pogreške prilikom pripreme i predaje projekta na natječaj, kaže edukatorica Zvezdana Schulz Vugrin iz Udruge SMART

U sklopu projekta "Jačanjem kapaciteta do socijalne uključenosti", u organizaciji Udruge Art studio iz Pule u pulskoj je Gradskoj knjižnici i čitaonici održana šestodnevna edukacije o pisanju projektnih prijedloga za Europski socijalni fond. Besplatnim edukacijama prisustvovalo je 17 predstavnika iz 15 organizacija civilnog društva, kojima su i namijenjene. Vodili su ih stručnjaci iz riječke Udruge SMART, Zvezdana Schulz Vugrin, Igor Bajok i Tamara Fabac.

Edukacijama su se odazvali predstavnici udruga osoba s invaliditetom te onih koje provode aktivnosti namijenjene općoj populaciji. Sudjelovali su članovi, zaposlenici ili volonteri iz Udruge slijepih Istarske županije, Društva osoba s tjelesnim invaliditetom, Philipos za terapijsko jahanje, Lige protiv raka, Udruge GEA, ZUM-a, Udruge Dom malih srca, Društva Naša djeca, Zlatna generacija, Roda, i drugih.

Od edukatorice Zvezdane Schulz Vugrin doznajemo kako su sudionici upoznati sa svim fazama upravljanja projektnim ciklusom te s izradom logičke matrice i problemskog stabla kao osnovom tog ciklusa. Kroz stečena znanja i uvidom u novi način razmišljanja prilikom izrade projektnog prijedloga pružena su im osnovna znanja za izradu projektnih prijedloga.

Voditeljica projekta Jovana Prusac-Fabris

Prema njenim riječima, sudionici ove edukacije su zapravo naučili osnovne korake planiranja i pisanja kvalitetnog prijedloga projekta. Vježbanjem su unaprijedili vještine koje će moći koristiti u daljnjem radu unutar svojih organizacija. Ujedno, dobili su osnovne informacije o svim administrativnim zahtjevima pri predaji i izradi projektnog prijedloga koje

će prevenirati najčešće propuste i pogreške koje organizacije naprave prilikom pripreme i predaje projekta na natječaj.

Edukacije su protekle u radnoj i iznimno dobroj atmosferi. U interaktivnim radionicama, rad je bio organiziran po grupama. Formirane su logičke matrice za tri različita projekta, što je izuzetno važno, znajući da se bez dobro postavljene

logičke matrice ne može napisati kvalitetan prijedlog projekta za europske fondove, pojašnjava voditeljica projekta, Jovana Prusac-Fabris iz Udruge Art studio.

Projekt "Jačanjem kapaciteta do socijalne uključenosti" sufinanciraju Europska unija iz Europskog socijalnog fonda, u sklopu Operativnog programa 2007.-2013., i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Ovaj EU projekt Udruga za promicanje stvaralaštva Art studio iz Pule provodi u partnerstvu s Gradom Pulom i Udrugom za promicanje amaterskog sporta UPAS u trajanju 12 mjeseci, počevši od kraja prosinca prošle godine.

U sklopu istog projekta uslijedit će i edukacija za voditelje volontera.

Cilj projekta je osnažiti male organizacije civilnog društva u Puli i okolnim općinama za prijavu na Europski socijalni fond, osnažiti ih za upravljanje volonterima, zatim razvijati inovativne umjetničke i sportske volonterske programe za osobe s invaliditetom, formirati Mrežu za inkluzivnu zajednicu te promicati primjere dobre prakse i partnerstva.

S. ROJNIĆ SINKOVIĆ

POSTUPAK DOBIVANJA

Tko p... bespo...

Zainteresirani vlasnici najprije moraju pozvati ovlaštenog energetskog certifikatora koji će pregledati objekt u kojem se živi. Certifikator će vlasniku zgrade zatim dati detaljne upute i smjernice. Točna specifikacija materijala s certifikatima bit će navedena u natječaju

Prijava na natječaj za višestambene zgrade i obiteljske kuće se razlikuje. Što se tiče obiteljskih kuća, natječaj se odnosi na one koje imaju do tri stambene jedinice i 600 kvadrata bruto razvijene površine. Kako je objasnio Müller, zainteresirani najprije moraju pozvati ovlaštenog energetskog certifikatora koji će pregledati objekt u kojem se živi. Samo objekti u kojima je netko prijavljen, u ovom programu dolaze u obzir.

Prvo treba zvati certifikatore

Certifikator će najprije tražiti dokaz o vlasništvu, odnosno vlasnički list ili suglasnost vlasnika ako zainteresirani nije vlasnik zgrade, te dokaz da je zgrada legalna. To znači da će ovisno o vremenu gradnje, trebati priložiti građevinsku ili uporabnu dozvolu. Što se tiče onih koji su u procesu legalizacije, oni će morati pričekati izdavanje potrebnih papira da bi se javili na natječaj. Certifikator će vlasniku zgrade, ili onome tko ju koristi, zatim dati detaljne upute i smjernice na koji bi se način kuća energetski trebala obnoviti i s kakvim materijalima. Točna specifikacija materijala s certifikatima bit će navedena u natječaju. U svakom slučaju, kako je

naveo Müller, kada je u pitanju stolarija, najviše će se poticati drvena stolarija domaćih proizvođača, a u obzir će doći i stolarija od drugih materijala. Kada je u pitanju fasada, jedan od uvjeta bit će postavljanje stiropora, kamene vune ili nekog drugog certificiranog materijala od 15 centimetara.

Potom zainteresirani na temelju tih specifikacija odlaze do izvođača radova ili proizvođača stolarije i traže ponude. Takva se dokumentacija šalje na natječaj. Kako je kazao Müller, posjet certi-

Fond za vlasnike kuća sufinancira i nabavku solarnih kolektora s pratećom opremom, fotonaponskih panela, kotlova na drva i pelete te dizalice topline

BESPOVRATNIH SREDSTAVA ZA ENERGETSKU OBNOVU OBITELJSKE KUĆE ILI VIŠESTAMBENE ZGRADE

Prvi, njemu povratne kune

nastavak sa strane 1

Odobravaju se subvencije za obnovu krova

fikatora vlasnici ne plaćaju, već taj trošak u potpunosti snosi Fond, a i ponuda izvođača i proizvođača je besplatna. Listu ovlaštenih certifikatora Fond će uskoro objaviti na svojim internet-skim stranicama.

Zanimljivo da za ovaj natječaj neće biti bodovanja, već će se zahtjevi, koji ispunjavaju uvjete odobravati po principu tko prvi stigne. Oni koji ostanu "vani", odnosno 10.001. zahtjev bit će prebačen za

iduću godinu. Što se tiče financiranja, Müller je pojasnio da vlasnici građevine ne moraju dizati kredit ili osiguravati 100 posto investicije, već samo 60 posto. Ostatak od 40 posto Fond će isplatiti na račun

vlasnika nakon što se dovrše radovi koje će običi i kontrolirati nadležna osoba te izdati potrebno rješenje. Trideset dana nakon što je primio potvrdu da su radovi izvršeni sukladno natječaju, Fond mora isplatiti

Deset natječaja za građane

☀ Za projekte zaštite okoliša i energetske učinkovitosti u 2015. godini predviđeno je više od 600 milijuna kuna koji će se dodijeliti kroz 36 javnih poziva i natječaja kroz koje će se sufinancirati projekti sa 40 do 80 posto bespovratnih sredstava. Sufinanciranje Fonda odnosi se na sve razine, od općina, gradova i županija, preko poslovnog sektora do građana. Dvadesetak ih je već objavljeno, a na desetak njih se mogu javiti građani.

Informacije telefonom i mailom

☀ Informacije o energetskoj obnovi obiteljskih kuća svi zainteresirani mogu dobiti svaki radni dan od 9-15 sati na besplatnoj info liniji 0800 200 170 ili mogu prosljediti upit mailom na adresu obiteljske-kuce@fzoeu.hr ili kontakt@fzoeu.hr.

800 kuna po kućanskom aparatu

☀ Dodatne uštede u domu mogu se ostvariti korištenjem energetski učinkovitijih kućanskih uređaja, zbog čega će Fond od svibnja nadalje osiguravati 800 kuna poticaja za nabavku kućanskih aparata energetskog razreda A i A+++. Poticaji će se dijeliti za 10 tisuća aparata, a on će biti uključen pri kupnji uređaja.

Otvoren natječaj za električna i hibridna vozila

☀ U tijeku je natječaj Fonda za kupnju električnog i hibridnog vozila u sklopu kojeg se može dobiti bespovratna potpora od 7.500 do 70 tisuća kuna. Novost ove godine je uvođenje kategorije mopeda, motocikala i četverokakala. Na natječaj je potrebno podnijeti ponudu autokuće, bilo iz Hrvatske i inozemstva. Uvjet je da se vozilo ne prodaje tri godine te da se registrira u Hrvatskoj. Općinama i gradovima sufinancirat će se nabavka električnih bicikala u sustavu automatskog najma.

bespovratna sredstva. Inače, vlasnici se mogu najaviti na sve mjere i kombinirati ih, ili pak posebno za fasadu, stolariju i obnovu krovšta.

Može se javiti samo upravitelj

Što se tiče višestambenih građevina, a to se odnosi na one s više od četiri stambene jedinice, na natječaj se može javiti samo upravitelj zgrade, a ne suvlasnici. Potrebno je najprije izraditi glavni projekt koji 100 posto financira Fond, a za obnovu zgrade više nije potrebna 100-postotna suglasnost svih suvlasnika, već je za to potrebna

natpolovična većina. Kada su u pitanju stare zgrade u centru grada koje su pod konzervatorskom zaštitom, najprije je potrebno izvidjeti s konzervatorima kakva obnova može doći u obzir i na koji način. Nakon predaje dokumentacije, procedura je jednaka kao ona za obiteljske kuće.

Ujedno, Fond za vlasnike kuća sufinancira i nabavku solarnih kolektora s pratećom opremom, fotonaponskih panela, kotlova na drva i pelete te dizalice topline. U pripremi su i natječaji za sufinanciranje novogradnje visokog energetskog razreda te pasivnih kuća.

Barbara BAN

Subvencije za turizam

Privatni iznajmljivači, i svi ostali vlasnici smještajnih i ugostiteljskih objekata mogu se javiti na trenutno otvoreni javni poziv za neposredno sufinanciranje projekata obnovljivih izvora energije u turističkom sektoru. To se odnosi na postavljanje sustava za korištenje obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne, toplinske, rashladne te toplinske i rashladne energije na postojećim građevinama.

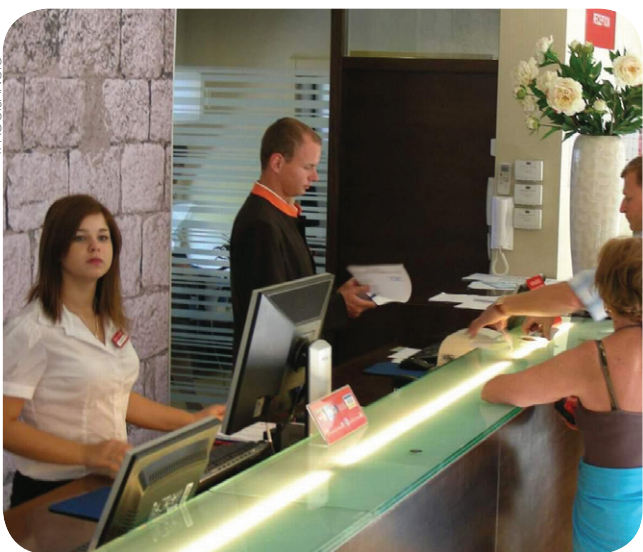
Prijaviti se mogu legalno izgrađene građevine u kojima je najmanje 50 posto bruto podne površine namijenjeno poslovnoj ili uslužnoj djelatnosti. Korisnici fonda mogu biti trgovačka društva, zadruge, trgovci pojedinci, fizičke osobe obrtnici, OPG-i, fizičke osobe građani koji su vlasnici hotela, kampova, i drugih vrsta ugostiteljskih objekata ili imaju pravo korištenja te oni koji posjeduju

Rješenje o razvrstavanju i kategorizaciji ili Rješenje o odobrenju za pružanje ugostiteljskih usluga u domaćinstvu i seljačkom domaćinstvu.

Maksimalni iznosi po zahtjevu za subvencije su 1.400.000 kuna, za zajam 7.000.000 kuna, a za donacije od 15.000 do 24.750 kuna. Donacije se dodjeljuju u omjeru od 40 do 80 posto od ukupne investicije ovisno o području (od posebne dr-

žavne skrbi, brdsko planinska područja druga skupina otoka ili ostalo). Sredstva će biti na raspolaganju do kraja ove godine. Po prijavitelju je dopušten samo jedan zahtjev za postavljanje jednog ili više predmetnih sustava na jednoj ili više građevina.

Opravljeni troškovi projekta obuhvaćaju fotonaponske pretvarače, sunčane toplinske pretvarače, kotlove na drvenu sječku ili pelete te dizalice topline.

NOVA HRANA, KLONIRANO MESO I NANO HRANA POLAKO STIŽU NA JELOVNIKE SVIH GRAĐANA EU

Nano čestice i meso kloniranih životinja na domaćoj trpezi

Kloniranje je izuzetno skup proces i nikome se ne isplati klonirati krave radi prodaje mesa. No, moguće je da kloniranje postane jeftinije i zato prijedlog EU direktive o kloniranju iz 2013. jasno zabranjuje kloniranje i uzgoj krava, svinja, ovaca, koza i konja radi stavljanja njihovog mesa na tržište

Uskoro doista nećemo znati što jedemo. U trgovine i na jelovnike stižu dva nova prehrambena formata - nano hrana, te meso kloniranih životinja uzgojeno na donekadno nezamisliv način. Iako se o tim prehrambenim novostima još uvijek odlučuje na razini Europske unije, te se izrađuju nove regulative za prodaju tih oblika hrane na tržištu, nema mjesta sumnji da će se ona uskoro naći u europskim smočnicama.

Odbor za okoliš, javno zdravstvo i sigurnost hrane Europskog parlamenta prije nekoliko tjedana izmijenio je prijedlog Regulative o novoj hrani Europske komisije kojim bi se odobrilo prisustvo nanočestica u prehrambenim proizvodima. Izglasana je odluka upotrebe nanotehnologije sve dok Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) ne razvije procedure za procjenu rizika za tzv. "nano-hranu".

Preskup sport

Što se tiče mesa kloniranih životinja i njihovih potomaka, za koje je potrebna dozvola za uvoz u EU, taj je parlamentarni odbor odbio dopustiti da se importiraju na zajedničko europsko tržište.

U cijelu europsku raspravu o novoj hrani uključila se i SDP-ova eurozastupnica Biljana Borzan, koja je zatražila da se svima zainteresiranim predoči lista zahtjeva za tržišno odobrenje nove hrane, kako bi se vidjelo što bi se i kada moglo naći na tržištu.

Borzan: Nano vosak osvježuje jabuke

Zastupnica u Europskom parlamentu Biljana Borzan naglašava kako s nano-hranom, iako preciznih regulativa još nema, već živimo. "Nano hrana već neko vrijeme postoji na tržištu zemalja Unije. Primjenom sastojaka koji su izmijenjeni na molekularnoj razini u prehrambenoj industriji može se postići npr. bolji okus, tekstura, trajanje itd. Primjeri su premaz sličan vosku na npr. jabukama radi koje im produljuje svježinu na policama, i margarin koji smanjuje kolesterol. Točka prijepora je što potpada pod definiciju nano-hrane? Sadašnja pravila kažu da hrana mora sadržavati više od 50 posto nanočestica u sastojcima kako bi bila kvalificirana kao nano-hrana i bila tako označena na deklaraciji. Smatram kako to nije fer prema potrošaču jer prag treba biti niži. U novoj regulativi tražimo da brojka bude 10 posto jer bi to obvezalo Europsku agenciju za sigurnost hrane (EFSA) da razvije nove metode ispitivanja", kaže Biljana Borzan.

Ispravno meso

Stavljanje u promet mesa kloniranih životinja i njihovih potomaka za ljudsku upotrebu proturječna je tema već nekoliko godina. Polemike traju od 2010. godine kada je američki ministar poljoprivrede Tom Vilsack napomenuo da mu nije poznato jedu li njegovi sugrađani klonirano meso, te nakon potvrde Britanske agencije za standardizaciju hrane (FSA) kako ljudi

široj svijeta već jedu klonirano meso. Britanci su ustanovili da se meso kloniranih životinja na tržištu nalazi od 2009. godine i da ne treba praviti problem oko njegove ispravnosti. Procijenili su da je klonirano meso supstancijalno isto kao i obično meso i da je zbog toga sasvim sigurno za ljudsku upotrebu.

Ipak, ekolozi i prehrambeni stručnjaci često klonirano meso uspoređuju s GMO voćem i povrćem, napominjući kako opasnost leži u činjenici da su životinje tretirane snažnim antibioticima i drugim kemijskim pripravcima.

Mikro dodaci

Nano-hrana, odnosno prehrambeni artikli obogaćeni raznim umjetnim "mikro dodacima" okusa i kvalitete drukčiji su izazov za kupce. Primjerice, radi se o niskokaloričnim sladoledima vrhunskog okusa, kuhanju s uljem obogaćenim vitaminima ili kruhu s dodatkom ribljih ulja, dakle o hrani koja još nije uobičajena u trgovinama. Ali, još nije do kraja poznato je li ta hrana posve bezopasna za kupce.

Prema EU pravilima, proizvođači moraju deklarirati upotrebene nanomaterijale na etiketi proizvedene hrane. Europska komisija predložila je pojedinosti tog propisa, no odbačeni su u Europskom parlamentu. Razlog odbacivanja je definicija nanomaterijala, koji po važećoj definiciji mora sadržavati najmanje 50 posto čestica veličine između jednog i 100 nm (nanomilimetra). Zastupnici su to odbacili jer bi takva definicija isključila aditive za hranu koji su već na tržištu te ih proizvođači ne bi trebali deklarirati. Inače, europski supervizor za sigurnost hrane preporučuje prag od 10 posto nanomaterijala u hrani.

Budućnost prehrane - s nano-hranom i mesom kloniranih životinja - doima se dvojbenom i nesigurnom, bez obzira na uvođenje reda kojim se bave europske institucije. Uskoro ćemo jesti umjetnu hranu s prirodnim okusima.

Dubravko Grakalić

INOVA: DIOPTER OTVORENO UČILIŠTE PULA U NOVOM EU-PROJEKTU

Počínje edukacija za dugotrajno nezaposlene osobe

Nakon što hotelijeri izraze svoje potrebe za profilom radnika izradit će se tri različita programa edukacije u koji će se, potpuno besplatno, uključiti ukupno 60 dugotrajno nezaposlenih osoba, odnosno po 15 osoba iz svake županije

Diopter - otvoreno učilište Pula ušlo je u još jedan projekt sufinanciran sredstvima Europske unije. Kako doznajemo od njegove ravnateljice Maje Milevoj radi se o projektu pod nazivom INOVA - inovativne inicijative za zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih osoba. Riječ je o projektu koji se provodi na području Istarske, Vukovarsko-srijemske, Splitsko-dalmatinske i Primorsko-goranske županije. Nositelj projekta je, kako doznajemo, Učilište Studium iz Vukovara, a partneri na projektu su Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Vukovar, Narodno učilište - ustanova za obrazovanje i kulturu iz Rijeke, Adriatic educatio iz Splita te pulsko otvoreno učilište Diopter dok je u projekt, u ulozi suradnika, uključeno osam hotela.

Više od 200 tisuća eura

Projekt sufinancira Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i odobren je za financiranje u sklopu programa dodjele bespovratnih sredstava "Lokalne inicijative za poticanje zapošljavanja (Faza 2)". Trajanje projekta je 20 mjeseci, odnosno od 20. siječnja 2015. godine do 19. rujna 2016. godine, a njegova ukupna vrijednost je 215.754,65 eura od čega financiranje Europske unije iznosi 92,69 posto.

- Opći cilj ovog projekta je pridonijeti promicanju zapošljavanja kroz pripremu i provedbu inovativnih inicijativa za zapošljavanje

Praksa će se u Istri obavljati u šišanskom hotelu Vela Nera i hotelu Amfiteatar

Maja Milevoj, ravnateljica Diopter - otvorenog učilišta Pula

na lokalnoj razini dok je njegov specifični cilj upravo poticanje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba i to u četiri županije

koje sudjeluju u projektu, pojašnjava Milevoj dodajući da će se u prvoj fazi projekta provesti analiza potreba hotela u vezi po-

trebnih kompetencija zaposlenika. Zapravo, istraživat će se kakvog zaposlenika traže i trebaju hoteli, i to prvenstveno mali hotelijeri,

koje kompetencije i vještine on mora imati, budući da hotelijeri kao poslodavci često imaju prigovore na to kako osobe po završetku srednjoškolskog ili fakultetskog obrazovanja nemaju dovoljno praktičnog znanja kako bi odmah započele s radom.

Tri edukativna programa

Zatim će se, kako veli, na temelju analiza razviti tri različita programa edukacije u koje će se, potpuno besplatno, uključiti ukupno 60 dugotrajno nezaposlenih osoba, odnosno po 15 osoba iz svake županije.

Milevoj pojašnjava da se još uvijek ne zna kako

Četvrti Diopterov EU-projekt

Inače, ovo nije prvi europski projekt u kojem sudjeluje pulsko učilište Diopter. Ovo im je, kako doznajemo od Milevoj, čak četvrti projekt. U sklopu prvog pod nazivom "To 4 To" educirali su se barmeni i somelijeri, u sklopu projekta "Aroma-samozapošljavanja" obrazovale su se nezaposlene osobe za uzgajivače i prerađivače aromatičnog i ljekovitog bilja, dok se projektom "Okusi tradicije" educiralo kuhare za pripremu tradicijske hrane.

Trajanje projekta je 20 mjeseci, odnosno od 20. siječnja 2015. godine do 19. rujna 2016. godine, a njegova ukupna vrijednost je 215.754,65 eura od čega financiranje Europske unije iznosi 92,69 posto.

će ti programi izgledati jer će se oni kreirati upravo na osnovu navedene analize no to će biti, kako veli, adekvatni programi obrazovanja upravo u skladu s utvrđenim potrebama nezaposlenih i poslodavaca, odnosno hotelijera.

- Nakon provedenih edukacija dugotrajno nezaposlene osobe steći će kompetencije koje zahtijevaju hoteli te će se uputiti na provedbu praktičnog dijela nastave u te iste hotele, navodi ravnateljica Dioptera uz napomenu da će se u Istri praksa obavljati u pulskom hotelu Amfiteatar u samom centru grada te Vela Neri u Šišanu. No, kako je jedan od ciljeva programa i stimulirati mobilnost radne snage polaznicima će se ponuditi mogućnost da praksu odrade u drugoj županiji pa će tako Istrani moći praksu odraditi, primjerice u Splitu i obrnuto, a pritom će polaznicima svi troškovi u vrijeme prakse biti plaćeni.

Inače, nakon analize potreba hotela i kreacije programa, edukacije bi trebale započeti u veljači iduće godine, a praksa upravo pred sezonu kako bi se polaznici mogli prezentirati hotelijerima te eventualno ostati kod njih odraditi sezonu, što je zapravo i krajnji cilj projekta - da hotelijeri dobiju radnu snagu kreiranu po vlastitim potrebama, a dugotrajno nezaposlene osobe napokon dobiju posao zaključuje Milevoj. Na kraju navedimo i to da će se uskoro početi održavati informativne radionice o samome projektu te prezentirati na koje se načine moguće u njega uključiti.

Borka PETROVIĆ

NASTAVLJA SE KAMPANJA "POTROŠAČI UPOZNAJTE SVOJA PRAVA"

Oprez prilikom kupnje igračaka

Potrošači ne bi trebali kupovati igračke bez CE oznake istaknute na samoj igrački ili na pakiranju. Trebali bi birati igračke prikladne dobi djeteta, njegovim sposobnostima i stupnju vještina

Na policama trgovina moguće je pronaći tisuće igračaka i katkad je kupcima teško donijeti ispravnu odluku koja je dobra i sigurna igračka za njihovo dijete. Stoga je za kupce iznimno bitno da budu informirani o najnovijim standardima sigurnosti proizvoda te da budu ustrajni u ostvarivanju svojih prava. U sklopu jednogodišnje informativne kampanje "Potrošači upoznajte svoja prava" koju je pokrenuo povjerenik Europske unije za pitanja potrošača - Neven Mimica, potrošači se ovoga puta upozoravaju kako igračke u Europskoj uniji moraju ispunjavati najviše zdravstvene i sigurnosne standarde, a oznaka CE obavezna je za igračke koje se proizvode i prodaju na tržištu EU.

Trgovine, napominje se, redovito nadziru sanitarni inspektori Ministarstva zdravlja pa tako proizvođači koji na tržište EU plasiraju nesigurne proizvode mogu biti kažnjeni i odgovorni su za bilo kakvu štetu koja je prouzročena korištenjem njihovog proizvoda.

Što znači kratica CE?

Oznaka CE je izjava proizvođača da je proizvod usklađen sa svim tehničkim propisima EU-e, uključujući i sigurnosne propise, koji su među najstrožima na svijetu. Oznaka vrijedi samo za neprehrambene proizvode. No, ova oznaka ne jamči da je proizvod siguran. Ipak, jasno je da proizvođač stavljanjem oznake na proizvod preuzima na sebe svu odgovornost da je on u skladu sa svim sigurnosnim zahtjevima EU-a. Ovisno o proizvodu, nadzor nad CE oznakama provode nadležna tijela sukladno propisanom djelokrugu

Iz mase igračaka ponekad je teško izabrati pravu

Igračke trebaju biti prilagođene dobi djeteta

Nekoliko savjeta o pametnoj uporabi proizvoda

1. Pratite sigurnosna upozorenja - pročitajte ih pažljivo prije kupovine. Nakon kupovine ih precizno slijedite.
2. Čuvajte uputstva za kasniju upotrebu - to će vam pomoći pri sigurnom korištenju proizvoda. Ako kupujete proizvode u Hrvatskoj uputstva moraju biti dostupna na hrvatskom jeziku.
3. Izbjegnite sigurnosne rizike - djeca primjećuju i žele se igrati sa stvarima koje i vi koristite. Elektronika, aparati i alati vrlo su privlačni djeci. Čuvajte takve proizvode na sigurnom i izvan dosega djece.

Djeci mlađoj od tri godine ne treba kupovati igračke sa sitnim odvojivim dijelovima. Dobne i sigurnosne preporuke na proizvodima se nalaze s razlogom i treba ih shvatiti ozbiljno

rada. Primjerice, sanitarni inspektori Ministarstva zdravlja za igračke, a tržišni inspektori Ministarstva gospodarstva za električne kućanske aparate.

Internetska kupovina

Kako se upozorava potrošači ne bi trebali kupovati igračke bez CE oznake istaknute na samoj igrački ili na pakiranju. Trebali bi izabirati igračke prikladne dobi djeteta, njegovim sposobnostima i stupnju vještina. Također, djeci mlađoj od tri godine ne treba kupovati igračke sa sitnim odvojivim dijelovima. Dobne i sigurnosne preporuke na proizvodima se nalaze s razlogom i treba ih shvatiti ozbiljno. Ako pak roditelji ili potrošači posumnjaju u sigurnost proizvoda, automatski bi ga trebali prestati koristiti i kontaktirati nadležne institucije.

No, potrošači, upozoravaju, trebaju imati na umu da se sigurnosni propisi u Europskoj uniji ne primjenjuju na proizvode kupljene online od trgovaca izvan EU-a, stoga bi trebali biti oprezni od koga i što kupuju.

Žele li potrošači saznati više o sigurnosti

Što sa sigurnošću ostalih proizvoda?

Ako posumnjaju u sigurnost proizvoda (hrane, kozmetike, električnih uređaja, ekspres lonaca, upaljača itd.), potrošači bi ga trebali prestati koristiti i kontaktirati nadležnu instituciju. Nadležne institucije također su odgovorne za razmjenu informacija između država članica i Europske komisije o opasnim proizvodima pronađenim na njihovom tržištu kroz RAPEX - Rapid Alert System for non-food dangerous products (Sustav za brzo obavještanje o opasnim neprehrambenim proizvodima).

Info telefon za potrošače

Tijekom jednogodišnje kampanje "Potrošači upoznajte svoja prava" potrošači će savjet moći zatražiti svakog radnog dana u vremenu od 10 do 16 sati i na info telefon 072/414 414. Na upite će odgovarati pravni savjetnici iz četiri hrvatska savjetovaništva za potrošače - osim u Puli i u Zagrebu, Osijeku i Splitu), a koja financira Ministarstvo gospodarstva.

proizvoda mogu posjetiti internetsku stranicu informativne kampanje Europske komisije "Potrošači, upoznajte svoja prava" <http://www.prava-potrosaca.hr>. Tamo također mogu pronaći i letak o sigurnosti proizvoda kao i ostale potrošačke teme uključujući relevantne institucije koje mogu kontaktirati za savjet i informacije u slučaju bilo kakvih poteškoća.

Borka PETROVIĆ

Glavni urednik:
Ranko Borovečki
Urednica priloga:
Jasna Orlić
Izdavač:
Glas Istre novine d.o.o.

Prilog izlazi prve srijede u mjesecu

Prilog je realiziran u suradnji s Istarskom županijom